

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ КАПІТАЛ ЯК НЕОБХІДНА СКЛАДОВА ІННОВАЦІЙ

*О. В. Самбурська, здобувач вищої освіти групи МЕН 3/1
факультету менеджменту, МНАУ*

Анотація: Визначено поняття інтелектуальної власності. Охарактеризовано риси системи економічних відносин. Проаналізовано інноваційну діяльність в Україні.

Ключові слова: інтелектуальний капітал, інтелектуальна власність, ринок інтелектуальної власності, інноваційна діяльність.

Соціально-економічний розвиток держави багато в чому залежить від ефективності інтелектуальної та творчої діяльності людини. Сьогодні знання стають одним із найвпливовіших факторів виробництва, а отже, інтелектуальний капітал є головною конкурентною перевагою підприємств. Треба визнати, що сучасні традиційні методи бухгалтерського обліку не дозволяють повністю визнати та відобразити складові інтелектуального капіталу. Ось чому необхідно вивчити економіку та можливості обліку інтелектуального капіталу в умовах модернізації інтелектуальних процесів для розвитку підприємства.

Інтелектуальний капітал належить до нематеріальних ресурсів, що визначають цінність суб'єкта підприємництва та його конкурентоспроможність. Вважаємо, що на сьогодні інтелектуальний капітал є основним визначним показником конкурентоспроможності економічних систем, а також – основним ресурсом для їх розвитку.

Сучасний ринок інтелектуальної власності характеризується рядом специфічних рис:

1. На ринку інтелектуальної власності здійснюється купівля-продаж не самих продуктів інтелектуальної діяльності, а прав на них.

2. Ринок інтелектуальної власності вимагає уточнення відповідних прав та створення ефективної системи захисту. Передача прав інтелектуальної власності - складний процес, який передбачає формування довгострокових економічних відносин щодо використання інтелектуальної власності.

3. Для ринку інтелектуальної власності характерний надмірний прибуток від короткострокових продавців.

4. Сучасний ринок інтелектуальної власності є суперечливим через значний вплив нових медіа, що викликає структурний поділ на легальний та тіньові ринки, які тісно взаємопов'язані.

5. Попит на інтелектуальну власність має низьку еластичність і залежить від попиту на товар та послуги, вироблені за їх участю [1, с. 300–302].

Головним із напрямків збільшення обсягів інтелектуальної власності є інноваційна діяльність. За даними табл. 1 можемо спостерігати за динамікою та структурою витрат на інноваційну діяльність в Україні.

Отже, більшу частину витрат на інноваційну діяльність покриваються за рахунок власних коштів суб'єктів господарювання. Більшість інвестицій мають вигляд кредитів та вкладень іноземних і вітчизняних інвесторів.

В умовах нинішньої кризи багато компаній не можуть дозволити собі здійснювати інновації за власні кошти, а недорозвиненість внутрішнього ринку, що викликає труднощі при запозиченні, не дозволяє їх використовувати для залучення коштів.

**Таблиця 1. Розподіл загального обсягу фінансування
інноваційної діяльності в Україні за джерелами**

Джерела	2015 рік		2018 рік		2019 рік	
	млн грн	у % до загального обсягу	млн грн	у % до загального обсягу	млн грн	у % до загального обсягу
Усього	13813,7	100,0	12180,1	100,0	14220,9	100,0
за рахунок коштів						
власних коштів підприємств	13427	97,2	10742	88,2	12474,9	87,7
коштів державного бюджету	55,1	0,4	639,1	5,2	556,5	3,9
коштів місцевих бюджетів	38,4	0,3	13,4	0,1	109,9	0,8
коштів інвесторів-резидентів	74,3	0,5	109,7	0,9	72,3	0,5
коштів інвесторів-нерезидентів	58,6	0,4	107	0,9	42,5	0,3
кредитів	113,7	0,8	473,9	3,9	853,2	6,0
коштів інших джерел	46,6	0,4	95	0,8	111,6	0,8

Джерело: узагальнено автором з використанням [3]

Для оцінки формування та розвитку інтелектуального капіталу в Україні розглянемо «Глобальний інноваційний індекс 2019-2020». У 2020 році Україна зайняла 45 позицію в загальному рейтингу «Глобальний інноваційний індекс 2020» [3], що вище на 2 сходинки ніж у 2019 році (47 місце) [4], що доводить незначні кроки країни для поліпшення інноваційної діяльності.

Підсумовуючи слід зазначити, що роль інтелектуальної власності у розвитку будь-якої країни, особливо України, недооцінюється, оскільки це потужна можливість для швидкого та якісного розвитку економіки країни. Особливо з огляду на той факт, що Україна має наукові та інтелектуальні кадрові ресурси, в яких зацікавлені провідні країни світу. Тільки правильний напрямок інновацій, надаючи інвестиційним компаніям пільгові можливості для фінансування інновацій, може стати потужним стимулом для економічного розвитку у сферах, які держава визнає лідерськими.

Література:

1. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність [текст]: підручник. - Знання, 2014. – 671 с.
2. Державна служба статистики. Наукова та інноваційна діяльність України : статист. збірник. : 2019. URL : <http://www.ukrstat.gov.ua> (дата звернення 02.10.2021).
3. Global Innovation Index 2020. URL : https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2020.pdf (дата звернення 02.10.2021).
4. Global Innovation Index 2019. URL : https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo_pub_gii_2019.pdf (дата звернення 02.10.2021).

Анотація: *The concept of intellectual property is defined. It is stated what is the intellectual capital. The risks of the system of economic relations are characterized. Analyzed the innovation activity in Ukraine. The conclusions are made.*

Ключові слова: *intellectual capital, market of intellectual property, innovation activity.*

**Науковий керівник – Потривасва Н.В.,
д-р екон. наук, професор, професор кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет,
м. Миколаїв**